Mededelingen uit Het Filiaal, I

door

J. A. W. LUCAS

(Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden)

De Filiaalcollectie is in de oorlog 1940—1945 ontstaan onder de druk van de omstandigheden. Door verscheidene Haagse N.J.N.-ers was veel belangrijk marien Nederlands materiaal, vooral mollusken, bijeengebracht. Teneinde het gevaar voor het verloren gaan zoveel mogelijk te beperken werd besloten de diverse collecties bij een te voegen en aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden te schenken. De bovengenoemde schenkers verenigden zich tot het Comité ter Bestudering van de Nederlandse Mariene Fauna; later werd hier nog Flora aan toe gevoegd. Bepaald werd dat de nu gevormde collectie zou worden beheerd door de leden van het Comité. De collectie bleef dan ook in 's-Gravenhage en zo ontstond de naam „Het Filiaal". Na de oorlog traden veel leden uit het Comité, terwijl een aantal anderen toetraden. Door deze verandering werd Leiden geschikter als standplaats voor het Filiaal. Daar in Leiden ook meer ruimte beschikbaar was werd het Filiaal dan ook naar het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie overgebracht. Zij is echter ook daar een aparte, faunistisch-mariene collectie. Tegelijkertijd werden de wieren in het Rijksherbarium te Leiden ondergebracht.

Aanvankelijk bestond de collectie bijna uitsluitend uit mollusken, later namen ook de andere mariene groepen in belangrijkheid toe. Naast een uitgebreide verzameling wieren telt de collectie momenteel een 11500 nummers. Hiervan zijn nog steeds de mollusken de belangrijkste groep met een 5200 nummers. Daarna volgen de Annelida met een kleine 2350 nummers, de Crustacea met ruim 1600 nummers, de Bryozoa met ruim 1000 nummers, terwijl het aantal nummers bij de Chordata en de Coelenterata ook nog ruim 400 per groep is.

Toen in 1947 VAN BENTHEM JUTTING de laatste „Lijst van Gemeenten als Vindplaatsen van Nederlandsche Mollusken" publiceerde telde de collectie Mollusca goed 2000 nummers. Sinsdien zijn er ongeveer 3000 nummers bijgekomen. Bij deze uitbreiding stond een tweeledig doel voor ogen. Allereerst werd er naar gestreefd van iedere soort een hoeveelheid exemplaren te bezitten, die als basis kan dienen voor een onderzoek naar de variabiliteit. Ten tweede werd getracht iedere soort van zoveel mogelijk Nederlandse vindplaatsen in de collectie op te nemen. Het is daarom te begrijpen dat

in de Filiaalcollectie talrijke nog ongepubliceerde gegevens aanwezig zijn. Ten behoeve van het Molluskencomité zijn dan ook ongeveer 800 kaarten ingevuld. In overleg met Dr. VAN REGTEREN ALTENA en Mevr. VAN DER FEEN-VAN BENTHEM JUTTING is besloten om de Filiaalgegevens te publiceren en wel om de volgende redenen. Op de eerste plaats zal het nog geruime tijd duren eer een nieuwe lijst van gemeenten gepubliceerd zal worden, terwijl gebleken is dat er in de Nederlandse Malacologische Vereniging behoefte bestaat aan betrouwbare gegevens inzake de recente Nederlandse mariene mollusken. Maar vervolgens is het ook mogelijk om iets uitvoeriger in te gaan op kwesties als de vraag of de soort hier levend voorkomt, alleen dood aangespoeld is gevonden of tot de natuurlijke adventieven in de zin van VAN REGTEREN ALTENA (1937) behoort. Een dergelijke publicatie is des te meer gewenst nu door VAN REGTEREN ALTENA, BLOKLANDER en POUDEROYEN de fossiele mollusken uitvoerig gepubliceerd worden, waarvan de eerste twee gedeelten zijn verschenen (1954, 1955). Ook deze publicaties zijn voor een groot deel op de Filiaalcollectie gebaseerd. Men zou kunnen vragen, waarom niet een volledig overzicht gegeven van de Nederlandse mariene mollusken fauna? Een dergelijk overzicht echter zou een zeer intensieve studie vragen van al het Nederlandse materiaal, hetgeen meer tijd zou eisen dan redelijkerwijs verantwoord is. De Filiaalcollectie is immers zelf al zo uitgebreid en ook wel zo volledig dat het totale beeld niet belangrijk gewijzigd zou worden.

In de hieronder volgende lijst worden 3 groepen onderscheiden nl.

1) autochthone vondsten (A). Deze groep wordt weer onderverdeeld in:
   Au: materiaal dat op de autochthone groeiplaats is gevonden en
   As: levend materiaal dat op het strand is geworpen, maar vlak voor de kust heeft geleefd.
2) vondsten van recente, natuurlijk adventieve mollusken (RA).
3) dode, aangespoelde, gedregde of geviste mollusken (D).

De soorten, die niet in de Lijst van Gemeenten (VAN BENTHEM JUTTING, 1947) worden vermeld, zijn aangegeven met een sterretje.

Classis LORICATA

* *Lepidopleurus asellus* (Spengler).

RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.

* *Acanthochiton fascicularis* (L.).

RA. Katwijk (pl. 84—87); Scheveningen; Scheveningen—Hoek van Holland. Op *Himanthalia elongata, Cystoseira fibrosa* en een kurkenbos.

Lepidochiton cinereus (L.).

Au. Terschelling (Oosterend, Formerum, Westterschelling, Noordvaarder); Texel (Oude Schild, de Mok); Waddenzee (Vlieter); Wieringen (Quaran-

taine); Balgzand; Den Helder (Kuitje, Vangdam, Zeedijk); Ouddorp; Schouwen (Den Haardt, Westbout, Schelphoek, zeedijk van de Kistersinlaag, Zieriksee); Tholen (Koffiehoek, Gorishoek); Bergen op Zoom; Yerseke Bank; Yerseke; Wemeldinge; Kanaal door Zuid-Beveland (Postbrug); Wilhelminadorp; Calandpolder.

As. Kaloot.

RA. Scheveningen; Kijkduin. Op kurk.

D. Goeree; Kaloot.

* *Ischnochiton albus* (L.).

RA. Noordwijk (pl. 82—84). Op kurk.

Classis GASTROPODA

* *Haliotis tuberculata* L.

RA. Terheiden—Hoek van Holland. Aan *Himanthalia elongata.*

* *Emarginula reticulata* J. Sow.

RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.

* *Emarginula conica* Lam.

RA. Kijkduin—'s-Gravenzande. In een wulkeneiernest.

Diodora apertura (Mont.).

RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.

Patella vulgata L.

Au. Den Helder; Hoek van Holland; Schouwen (Schelphoek—Burghsluis); Domburg; Westkapelle. Een vers exemplaar van Vlissingen hoort mogelijk ook in deze categorie.

RA. Terschelling; Huisduinen; Hondsbosse Zeewering; Zandvoort t/m Terheiden; Rockanje. Aan *Fucus vesiculosus;* 1 maal aan *Himanthalia?*

D. Ameland; Terschelling (Bosplaat); Texel (Slufter); Wassenaar; Scheveningen; 's-Gravenzande; Goereesche gat; Schouwen (Schelphoek—Burghsluis); Colijnsplaat; Domburg—Westkapelle; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Nieuwvliet (Zwarte Polder); buiten de Steenbank (dwars van Walcheren).

* *Patella depressa* Penn.

RA. Terschelling; Huisduinen; Wijk a. Zee (pl. 47—52); Bloemendaal t/m Noordwijkerhout (pl. 57 t/m 73); Noordwijk t/m Terheiden. Aan *Himanthalia elongata.*

D. Terschelling (Bosplaat); Hellevoetsluis.

* *Patella athletica* Bean.

RA. Terschelling; Huisduinen; Wijk a. Zee (pl. 47—52); Bloemendaal t/m Terheiden. Aan *Himanthalia elongata.*

D. Wassenaar.

Helcion pellucidum (L.).

RA. Den Helder; Zandvoort (pl. 63—67); Noordwijkerhout—Noordwijk; Katwijk (pl. 87—88); Scheveningen; Kijkduin—'s-Gravenzande. Op *Himanthalia elongata.*

D. Domburg.

* *Patelloida virginea* (Müller).

RA. Terschelling (pl. 18); Huisduinen; Bakkum—Egmond; Noordwijk; Scheveningen; Kijkduin—'s-Gravenzande. In wulkeneiernesten en op *Himanthalia elongata.*

* *Calliostoma zizyphinum conuloide* (Lam.).

RA. Zandvoort (pl. 65—66); Scheveningen; Kijkduin—'s-Gravenzande.

In een wulkeneiernest, op een kurkenbos en in een met gruis gevulde ton.
D. Schouwen (Haamstede).

* *Cantharidus exasperatus* (Penn.).
RA. Terschelling; Vlieland; Kijkduin—Terheiden. In wulkeneiernesten.

* *Cantharidus striatus parvus* (da C.).
RA. Ameland; Terheiden—Hoek van Holland. In een wulkeneiernest en op *Himanthalia elongata.*

* *Gibbula magus* (L.).
RA. Ameland; Terschelling; Kijkduin—Terheiden. In wulkeneiernesten.

* *Gibbula pennanti* (Phil.).
RA. Noordwijk—Katwijk; Terheiden—Hoek van Holland. Op *Himanthalia elongata.*

Gibbula tumida (Mont.).
RA. Ameland; Terschelling; Vlieland; Zandvoort (pl. 65—66); Noordwijkerhout. In wulkeneiernesten en 1 maal in een een met gruis gevulde ton.

Gibbula cineraria (L.).
RA. Ameland; Terschelling; Vlieland; Den Helder; Huisduinen; Zandvoort (pl. 65—66); Noordwijk; Scheveningen; Kijkduin—Terheiden; Kijkduin—'s-Gravenzande, Terheiden—Hoek van Holland. In wulkeneiernesten en op *Himanthalia elongata;* 1 maal in een met gruis gevulde ton, 1 maal in de spleet van een plank en 1 maal in een stuk teer.

Circulus striatus (Phil.).
D. Terschelling; Schouwen; Cadzand. Twijfelachtig recent.

Tricolia pullus picta (da C.).
RA. Vlieland; Zandvoort (pl. 65—66); Katwijk—Scheveningen; Wassenaar—Scheveningen; Scheveningen; Terheiden. Op een kurkenbos, op *Himanthalia elongata,* op een eikapsel van *Raja clavata,* in een met gruis gevulde ton en in een stuk teer.
D. Schouwen (Renesse); Domburg; Cadzand. Twijfelachtig recent.

* *Lacuna parva* (da C.).
RA. Ameland; Scheveningen. In een wulkeneiernest en op *Himanthalia elongata.*

* *Lacuna pallidula* (da C.).
RA. Vlieland. In een stuk teer.

Lacuna vincta (Mont.).
D. Ameland; Terschelling; Texel; Waddenzee (Zeehondenplaat); Balgzand; Den Helder; Scheveningen. Een deel is mogelijk fossiel.

* *Lacuna crassior* (Mont.).
RA. Terschelling; Zandvoort (pl. 65—66). In wulkeneiernesten en in een met gruis gevulde ton.

Littorina littorea (L.).
Au. Terschelling (Oosterend, Westterschelling); Texel (Oude Schild, de Bol); Ulrum; Wieringen (Den Oever); Den Helder (Zuidwal, Harsens, Zeedijk); Hondsbosse Zeewering; IJmuiden; Katwijk (Rijnmond); Scheveningen; Scheveningen—Hoek van Holland; Hoek van Holland; De Beer; Schouwen (Westbout, Zieriksee); Tholen (Koffiehoek); Wilhelminadorp.
D. Schiermonnikoog; Terschelling; Vlieland; Texel (de Koog); Waddenzee (Zeehondenplaat); Ulrum; Zandvoort t/m Katwijk; Scheveningen—Hoek van Holland; Hoek van Holland; Oostvoorne; Goeree (W. punt); Schouwen (Renesse); Domburg; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk. Een deel van de exemplaren is mogelijk fossiel.

Littorina saxatilis (Olivi).

Au. Terschelling (Westterschelling, Dellewal); Texel (de Bol); Den Helder (Zeedijk); Huisduinen; Katwijk (Rijnmond, pl. 89); Scheveningen; Scheveningen—Hoek van Holland; Hoek van Holland; de Beer; Schouwen (Westbout, Heertjesinlaag, Flauwersinlaag, Kistersinlaag, Zieriksee); Tholen (Koffiehoek); Bergen op Zoom; Kattendijke; Wilhelminadorp; Katseveer; Sloedijk; Westkapelle; Nieuwvliet (Zwarte Polder).

D. Terschelling (Hoorn, Formerum); Waddenzee (Zeehondenplaat); Wieringen (Westerland); Den Helder (wad ten Z. van de Vangdam); Huisduinen—Callantsoog (pl. 0—10); Noordwijkerhout; Scheveningen; Scheveningen—Hoek van Holland; Hoek van Holland; Oostvoorne; Goeree (W. punt); Schouwen (Renesse); Domburg; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Cadzand. Een deel der exemplaren is mogelijk fossiel.

Littorina neritoides petraea (Mont.).

Au. Den Helder (Zeedijk); Huisduinen; IJmuiden (Z. pier).

RA. Den Helder; Scheveningen. Op een balkje en een kurkenbos.

Littorina obtusata littoralis (L.).

Au. Texel (Oude Schild); Harlingen; Den Helder (Vangdam, Zeedijk); Hondsbosse Zeewering; Schouwen (Westbout, zeedijk bij de inlagen); Tholen (Koffiehoek, Gorishoek); Wemeldinge; Katseveer; Westkapelle; Nieuwvliet (Zwarte Polder).

RA. Scheveningen. Op *Ascophyllum nodosum*.

D. Terschelling (Westterschelling, Formerum, pl. 12—14); Texel (Oude Schild); Wieringen (Westerland); Den Helder (wad ten Z. van de Vangdam); Schouwen (Zuiddijk); Bergen op Zoom; Domburg; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk.

Hydrobia stagnorum (Gmel.).

Au. Texel (de Bol); Den Helder (Fortgracht); De Beer; Schouwen (Heertjesinlaag, Kistersinlaag, Zieriksee); Ritthem.

D. Den Helder (wad ten Z. van de Vangdam); Scheveningen; Goeree (W. punt).

Hydrobia ulvae (Penn.).

Au. Schiermonnikoog; Terschelling (Oosterend); Texel (Slufter, de Bol, 't Horntje); Julianapolder (Gr.); Waddenzee (Jacobsruggen, Zeehondenplaat, Texelstroom, Vlieter, de Balg, Malzwin); Balgzand; Den Helder; De Beer; Kanaal door Zuid-Beveland (Wemeldinge); Wilhelminadorp.

RA. Vlieland; Noordwijkerhout; Scheveningen. In een kurkenzak, in een wulkennest, in een stuk teer, op een kurkenbos en een balkje.

D. Schiermonnikoog; Terschelling; Vlieland; Ulrum; Julianapolder (Gr.); Waddenzee (Vlakte van Kerken, Zeehondenplaat); Den Helder; plasjes achter de Hondsbosse Zeewering; Zandvoort t/m Hoek van Holland; Oostvoorne; Goeree (W. punt); Schouwen (Renesse); Sloe; Domburg; Vlissingen; Ritthem; Kaloot; Krekerakdam; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Cadzand. Een deel der exemplaren is mogelijk fossiel.

* *Pseudosetia fulgida* (J. Ad.).

RA. Zandvoort (pl. 65—74); Katwijk (pl. 84—87). Op *Himanthalia elongata*.

* *Cingula pulcherrima* (Jeffr.).

RA. Zandvoort (pl. 64—65, pl. 65—74); Noordwijk; Wassenaar—Scheveningen. Op *Himanthalia elongata*.

Cingula semicostata semicostata (Mont.).

RA. Zandvoort (pl. 65—74); Noordwijk; Wassenaar—Scheveningen;

Scheveningen; Kijkduin—Terheiden. Op *Himanthalia elongata.*

Cingula semicostata aculeus Gould.

D. Ameland; Texel; Waddenzee (Zeehondenplaat, Vogelzand, Malzwin, ten Z. van 't Horntje); Balgzand; Den Helder (geul langs Vangdam, wad ten Z. van de Vangdam); plasjes achter de Hondsbosse Zeewering; de Beer; Schouwen (Renesse). Twijfelachtig recent.

Cingula semistriata (Mont.).

RA. Ameland; Vlieland; Noordwijkerhout; Noordwijk; Scheveningen; Kijkduin; Schouwen (Westerschouwen). Op kurk, op *Saccorhiza bulbosa* en *Cystoseira fibrosa;* in teer en in een wulkeneiernest.

* *Cingula trifasciata* (J. Ad.).

RA. Huisduinen; Zandvoort (pl. 65—69); Noordwijk t/m Scheveningen; Kijkduin—Terheiden; 's-Gravenzande—Hoek van Holland. Op *Himanthalia elongata.*

* *Alvania crassa* (Kanm.).

D. Cadzand. Twijfelachtig recent.

Alvania lactea (Mich.).

RA. Noordwijk. Op *Himanthalia elongata.*

D. Terschelling; Vlieland; Schouwen; Domburg; Cadzand. Twijfelachtig recent.

* *Alvania punctura* (Mont.).

RA. Bloemendaal (pl. 57—62); Zandvoort (pl. 69—71). In kurk.

Rissoa incospicua (Alder).

RA. Noordwijk; Katwijk; Scheveningen. Op *Himanthalia elongata,* op een sintel en op een kistje.

D. Ameland; Terschelling; Texel; Wassenaar; Scheveningen; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Ritthem; Cadzand. Twijfelachtig recent.

Rissoa parva (da C.).

RA. Terschelling; Vlieland; Texel (pl. 14); Huisduinen (pl. 2—3); Noordwijkerhout t/m Terheiden; Schouwen (Westenschouwen). Op *Himanthalia elongata,* op *Saccorhiza bulbosa,* op kurk en op een stootkussen; in een wulkeneiernest en in teer.

D. Terschelling (pl. 12—14); Wassenaar; Scheveningen; de Beer; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Domburg; Ritthem; Cadzand. Twijfelachtig recent.

* *Rissoa guerini* Récluz.

RA. Vlieland. In een stuk teer.

Rissoa membranacea (J. Ad.).

Au. Texel (de Bol).

RA. Vlieland. In een stuk teer.

D. Ameland; Terschelling (pl. 12—18, Formerum); Vlieland; Texel (Oosterend, Slufter—de Koog, pl. 14, pl. 30—31, de Mok, Moksloot); Waddenzee (Zeehondenplaat, Texelstroom, Malzwin); Den Helder (geul langs Vangdam, wad ten Z. van de Vangdam); Marsdiep; Molengat; plasjes achter de Hondsbosse Zeewering; Noordwijk; Scheveningen t/m Hoek van Holland; Goeree (Z.W. punt); Schouwen (Renesse, Renesse—Westenschouwen); Domburg; Ritthem; Kaloot; Cadzand. Een deel der exemplaren is waarschijnlijk fossiel.

* *Barleeia unifasciata* (Mont.).

RA. Den Helder; Huisduinen. Op *Himanthalia elongata.*

Tornus subcarinatus (Mont.).

D. Terschelling (pl. 12—14); Vlieland; Katwijk t/m de Beer; Schouwen

(Renesse, Renesse—Haamstede); Domburg; Domburg—Westkapelle; Ritthem; Kaloot; Cadzand. Een deel der Zeeuwse exemplaren is mogelijk fossiel.

* *Skeneopsis planorbis* (Fabr.).

RA. Huisduinen; Noordwijk; Katwijk; Wassenaar—Scheveningen. In kurk, op *Himanthalia elongata* en op *Ascophyllum nodosum.*

D. Schiermonnikoog; Terschelling.

* *Rissoella diaphana* (Alder).

RA. Scheveningen. Op *Himanthalia elongata.*

Ammonicera rota (Forb. et Hanley).

D. Schouwen (Renesse).

Turritella communis Risso.

D. Dwars van Schiermonnikoog; Ameland; Terschelling; Stortemelk; Vlieland; IJmuiden; Scheveningen; Hoek van Holland; Het Zeeuwse materiaal is ongetwijfeld fossiel (tenzij een enkel fragment van Schouwen?).

* *Caecum glabrum* (Mont.).

D. Terschelling; Schouwen (Renesse).

Bittium reticulatum (da C.).

RA. Huisduinen; Noordwijkerhout—Noordwijk (pl. 76—82); Scheveningen; Kijkduin—Terheiden. Op *Himanthalia elongata.*

D. Scheveningen; Cadzand. Het overige materiaal van de Nederlandse kust is ongetwijfeld fossiel.

* *Cerithiopsis tubercularis* (Mont.).

RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.

* *Triphora perversa adversa* (Mont.).

RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.

Clathrus clathrus (L.).

As. Terschelling (pl. 12—14); Scheveningen.

D. Terschelling (Bosplaat); Stortemelk; Vlieland; IJmuiden t/m Scheveningen; Oostvoorne; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Domburg; Ritthem; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Cadzand.

Clathrus turtonis (Turton).

D. Terschelling (pl. 8—11, pl. 12—14, pl. 22—25); Texel (pl. 22).

Clathrus clathratulus (Kanm.).

RA. Terheiden. Op een glazen drijver.

D. Terschelling (pl. 12—14); Texel; Katwijk; Scheveningen; Schouwen (Renesse); Domburg; Ritthem; Cadzand.

Graphis albida (Kanm.).

D. Terschelling; Schouwen (Renesse); Kaloot.

* *Eulima trifasciata* (J. Ad.). [1])

D. Terschelling.

* *Balcis devians* (Monterosato).

D. Cadzand.

* *Chrysallida obtusa* (Brown).

RA. Scheveningen. Op kurkenbos.

D. Cadzand.

[1]) *Eulima glabra* (da C.). Al het aangespoelde materiaal is ongetwijfeld fossiel. De soort wordt hier dan ook niet opgenomen.

Chrysallida decussata (Mont.).
D. Ameland; Terschelling (pl. 12—18); Texel (pl. 14); Noordwijk; Katwijk; Scheveningen t/m de Beer; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Cadzand.
Chrysallida spiralis (Mont.).
RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.
D. Schouwen (Renesse); Domburg; Ritthem; Cadzand.
* *Menestho dolioliformis* (Jeffr.).
RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.
* *Brachystomia albella* (Lovén).
RA. Katwijk; Wassenaar—Terheiden; Scheveningen; Kijkduin—Terheiden. Op *Himanthalia elongata.*
Brachystomia scalaris (Macgillivray).
Au. Texel ('t Horntje); Vlissingen.
RA. Scheveningen; Schouwen (Westenschouwen). Op kurk en op een ijzeren drijver.
D. Terschelling (pl. 12—14); Scheveningen; Terheiden; Hoek van Holland; Schouwen (Renesse); Cadzand.
* *Brachystomia eulimoides* (Hanley).
D. Schouwen (Renesse—Haamstede); Ritthem. Twijfelachtig recent.
* *Odostomia nivosa* (Mont.).
RA. Katwijk—Scheveningen. Op *Himanthalia elongata.*
Odostomia plicata (Mont.).
RA. Zandvoort (pl. 64—68); Katwijk (pl. 84—87). Op *Himanthalia elongata.*
D. Schouwen (Renesse); Cadzand.
* *Odostomia unidentata* (Mont.).
RA. Wassenaar—Scheveningen. Op *Himanthalia elongata.*
D. Schouwen; Ritthem; Kaloot. Twijfelachtig recent.
Eulimella nitidissima (Mont.).
D. Texel.
* *Turbonilla elegantissima* (Mont.).
D. Ritthem; Cadzand. Twijfelachtig recent.
Calyptraea chinensis (L.).
Au. Yerseke.
RA. Scheveningen. Aan *Himanthalia elongata.*
Crepidula fornicata (L.).
Au. Terschelling (Westterschelling); Vlieland; Waddenzee (Vlieter); Den Helder (geul langs Vangdam, Vangdam, Zeedijk); Schouwen (Noordelijke dijk, Westbout, Prommelsluis, zeedijk van de Kistersinlaag); Bergen op Zoom, Tholen (Gorishoek, Strijen), Yerseke Bank; Yerseke; Kanaal door Zuid-Beveland (Wemeldinge); Wilhelminadorp; Vlissingen; Midden Steenbank (dwars van Walcheren); buiten de Steenbank.
As. Katwijk t/m de Beer; Tholen (Koffiehoek).
RA. Huisduinen; Noordwijk t/m Scheveningen; Terheiden; Oostvoorne. Aan *Chorda filum* en *Fucus vesiculosus*, op een balk, een zwemvest, een ijzeren drijver, een kurkenzak en op kurkenbossen.
Aphorrhais pespelicani quadrifidus da C.
As. Terheiden.
D. Terschelling; Vlieland; Scheveningen; Hoek van Holland. De laatste twee zijn mogelijk exotica.

Natica catena (da C.).

Au. Texelse Stenen; 's-Gravenzande.

As. Noordwijk t/m Scheveningen.

RA. Huisduinen; Noordwijk. In een wulkeneiernest en op een eikapsel van *Raja clavata*.

D. Terschelling (Bosplaat); Vlieland; Texel (Slufter); Wijk aan Zee t/m Noordwijk; Wassenaar; Scheveningen; Hoek van Holland; Oostvoorne; Goeree (W. punt); Ritthem; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk.

Natica poliana alderi Forbes.

Au. Zandvoort (pl. 66—70); 8 mijl ten W. van Westkapelle.

As. Zandvoort (pl. 64—65); Noordwijk (pl. 82); Katwijk (pl. 87); Scheveningen—Hoek van Holland.

RA. Ameland; Terschelling; Vlieland; Noordwijkerhout—Noordwijk; Wassenaar; Terheiden—Hoek van Holland. In wulkeneiernesten.

D. Ameland; Terschelling; Vlieland; IJmuiden t/m Noordwijk; Scheveningen; Scheveningen—Hoek van Holland; Oostvoorne; Goeree (W. punt); Domburg; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; buiten de Steenbank. De exemplaren van Ritthem en van de Kaloot zijn twijfelachtig recent.

* *Lamellaria perspicua* (L.).

RA. Katwijk—Scheveningen; Kijkduin—Terheiden. Op *Himanthalia elongata*.

* *Lamellaria latens* (Müller).

RA. Scheveningen. Op *Himanthalia elongata*.

* *Trivia arctica* (Mont.).

RA. Noordwijk. In een spleet van een plank.

D. Terschelling (pl. 12); Stortemelk.

* *Trophon muricatus* (Mont.).

RA. Kijkduin. Op een sintel.

Nucella lapillus lapillus (L.).

Au. Hoek van Holland; Schouwen (Renesse, Burghsluis, Westbout, zeedijk van de Kistersinlaag); Yerseke; Westkapelle; Nieuwvliet (Zwarte Polder).

RA. Zandvoort; Noordwijk; Kijkduin. In een wulkeneiernest, op een stukje hout, een eikapsel van *Raja clavata* en een balkje.

D. Terschelling; Stortemelk; Texel (Slufter); Noordwijkerhout; Noordwijk; Wassenaar t/m Kijkduin; Hoek van Holland; Schouwen (Renesse, Burghsluis); Domburg; Domburg—Westkapelle; Ritthem; Nieuwvliet (Zwarte Polder). Een deel der exemplaren is waarschijnlijk fossiel.

Ocenebra erinacea (L.).

RA. Terschelling; Noordwijkerhout (pl. 74—78); Noordwijk; Katwijk (pl. 84—87). In wulkeneiernesten, op een kurkenbos en op *Himanthalia elongata*.

Colus gracilis (da C.).

D. Terschelling (Bosplaat, Noordvaarder); Noordwijkerhout; Noordwijk (pl. 78—82); Katwijk.

Neptunea antiqua (L.).

D. Ameland; Terschelling (Bosplaat, pl. 17—19); Hondsbosse Zeewering; Zandvoort t/m Scheveningen; Terheiden; buiten de Steenbank.

Buccinum undatum (L.).

Au. Waddenzee (Vlieter); Kanaal door Zuid-Beveland (Wemeldinge); Wilhelminadorp; Midden Steenbank.

As. Scheveningen.
RA. Ameland; Noordwijkerhout t/m Katwijk; Scheveningen. In wulkeneiernesten.
D. Dwars van Schiermonnikoog; Terschelling; Vlieland; Texel (Slufter); Den Helder (wad ten Z. van de Vangdam); Wijk aan Zee t/m de Beer; Goeree (W. punt); Schouwen (Renesse); Domburg; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk.
* *Chauvetia brunnea* (Donovan).
RA. Den Helder; Noordwijk. Op *Himanthalia elongata.*
Nassarius reticulatus (L.).
Au. Kanaal door Zuid-Beveland (Wemeldinge); Kanaal door Walcheren.
D. Dwars van Schiermonnikoog; Terschelling (pl. 12 t/m 30); Stortemelk; Vlieland; Texel (pl. 30); Hondsbosse Zeewering; Zandvoort t/m Hoek van Holland; Schouwen (Renesse); Oosterschelde; Domburg; Domburg—Westkapelle; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Cadzand.
Nassarius incrassatus (Ström).
RA. Terschelling (pl. 21—23); Huisduinen—Callantsoog (pl. 0—10); IJmuiden—Bloemendaal (pl. 57—62). In een wulkeneiernest, op een boei en op brokkelkurk.
D. Noordwijk; Scheveningen; de Beer; Domburg; Domburg—Westkapelle; Cadzand. Een deel van het Zeeuwse materiaal is twijfelachtig recent.
* *Nassarius pygmaeus* (Lam.).
RA. Terschelling (pl. 10—11, pl. 14, pl. 15—17). In wulkeneiernesten.
Lora turricula (Mont.).
RA. Terschelling (Bosplaat). In een wulkeneiernest.
D. Dwars van Schiermonnikoog; Ameland; Terschelling; Texel (pl. 14); Noordwijk t/m de Beer; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Domburg; Domburg—Westkapelle; Ritthem; Cadzand. Een deel van het Zeeuwse materiaal is twijfelachtig recent.
* *Lora rufa* (Mont.).
RA. Zandvoort (pl. 65—66). In een met gruis gevulde ton.
Acteon tornatilis (L.).
RA. Zandvoort (pl. 64—66). In kurk.
D. Terschelling (Bosplaat, pl. 12—14); Scheveningen t/m de Beer.
Retusa alba (Kanm.).
Au. Terschelling (Oosterend); Waddenzee (Zeehondenplaat, Malzwin); Den Helder (Vangdamplaat).
D. Terschelling (Formerum, pl. 12—14); Vlieland; Texel (Cocksdorp, IJzeren Kaap, pl. 14, 't Horntje, de Mok); Waddenzee (Zeehondenplaat, Texelstroom, Malzwin); Balgzand; Huisduinen; plasjes achter de Hondsbosse Zeewering; Noordwijk; Scheveningen t/m Hoek van Holland; Goeree; Schouwen (Renesse, Renesse—Haamstede); Bergen op Zoom; Domburg; Ritthem; Kaloot; Westerschelde t.h.v. Ellewoutsdijk; Cadzand. Een deel der exemplaren is waarschijnlijk fossiel.
Philine aperta quadripartita Ascanius.
D. Terschelling (pl. 12—14); Wassenaar—Scheveningen; Scheveningen; Terheiden; 's-Gravenzande; de Beer; Schouwen (Renesse, Westenschouwen); Domburg; Cadzand.
Philine alata (Forb.).
RA. Noordwijkerhout; de Beer. Op kurkenbossen.
D. Cadzand.

De systematische volgorde van de nu volgende Nudibranchia, alsmede de nomenclatuur is, met één uitzondering, overgenomen uit PRUVOT-FOL in Faune de France (1954).

Alderia modesta (Lovén).

Au. Schiermonnikoog; Terschelling (Dellewal); Texel (Slufter, de Bol, de Eendracht, Mokbaai); Noorderleegh (Fr.); Wieringen (Buitenveld); Balgzand; de Beer; Oostvoorne; Hellegat (bij Willemstad).

Limapontia depressa Alder et Hancock. (Syn. *L. nigra*, Pruvot-Fol partim.).

Au. Schiermonnikoog; Terschelling (Bosplaat, Dellewal); Texel (de Eendracht, Mokbaai); Wieringen (Buitenveld); Balgzand; de Beer; Hellegat (bij Willemstad).

Lamellidoris bilamellata (L.).

Au. Terschelling (Westterschelling); Texel (Oude Schild, 't Horntje); Den Helder (Nieuwediep, Wierhoofd, Zeedijk); Huisduinen; Callantsoog (pl. 8); Hondsbosse Zeewering; Scheveningen; Hoek van Holland; Vlissingen (buitenhaven, boulevard); Breskens; buiten de Steenbank.

RA. Noordwijk. Op een mand.

* *Lamellidoris* c.f. *oblonga* (Alder et Hancock).

Au. Den Helder (Zeedijk).

Acanthodoris pilosa (Müll.).

Au. Terschelling (Westterschelling); Texel ('t Horntje); Den Helder (Zeedijk); Yerseke Bank; Yerseke; Wemeldinge; buiten de Steenbank.

As of RA. Terschelling; Scheveningen. Op aluminium en *Alcyonidium* spec.

Goniodoris nodosa (Mont.).

Au. Den Helder (Zeedijk).

As of RA. Terschelling (pl. 13—18). Op *Alcyonidium* spec.

* *Goniodoris castanea* Alder et Hancock.

Au. Yerseke Bank; Yerseke.

Ancula gibbosa (Risso). (Syn. *A. cristata* (Alder))

Au. Den Helder (Zeedijk).

Polycera dubia Sars.

Au. Terschelling (Westterschelling).

* *Tritonia plebeia* Johnst.

Au. Texelse Stenen; Vlissingen (haven, Nolledijk).

Dendronotus frondosus (Ascanius).

Au. Terschelling (Westterschelling); Texel ('t Horntje); Waddenzee (Texelstroom); Den Helder (Nieuwediep, Zeedijk); Huisduinen; Schulpengat; Zieriksee; Vlissingen (buitenhaven, boulevard); Westerschelde (tussen Vlissingen en Breskens).

RA. Terschelling (pl. 13 en pl. 14). Eenmaal op een mand, eenmaal op een onbekend substraat.

(wordt vervolgd)